

מדוע נשים "עניות" יותר בפרישה?

הפערים הכלכליים בין נשים לגברים בשוק העבודה בישראל אינם מסתיימים בשכר החודשי. למעשה, הם מלווים את הנשים הרבה אחרי גיל הפרישה, וההשפעה שלהם בגיל השלישי חמורה יותר. איך מצמצמים את ההבדלים בין נשים לגברים בגיל השלישי?

15/05/2025 ☺

אדווה חנקין

הפערים הכלכליים בין נשים לגברים בשוק העבודה בישראל אינם מסתיימים בשכר החודשי. למעשה, הם מלווים את הנשים הרבה אחרי גיל הפרישה, וההשפעה שלהם בגיל השלישי חמורה יותר. מנתוני משרד האוצר והביטוח הלאומי עולה כי נשים בישראל מקבלות בממוצע קצבת פנסיה הנמוכה בכ-40% מזו של גברים. לא מדובר בפער זניח, אלא במשבר של ממש – כזה שדורש התייחסות משמעותית.

איך נוצרים הפערים הגדולים בקצבת הפנסיה?

הסיבה המרכזית להבדלים המשמעותיים בקצבת הפנסיה בין נשים לגברים היא תוצאה של מבנה שוק העבודה והנורמות החברתיות שהתקבעו לאורך השנים.

נשים משתכרות פחות, לרוב בגלל השתלבות בתחומים שנחשבים נשיים, ואם לא די בכך, מעסיקים מציעים לנשים שכר נמוך יותר בהשוואה לגברים, בממוצע. די לראות בטבלאות השכר של מנכ"לים של חברות ציבוריות, את הפערים בין נשים בתפקידי הנהלה בכירים, לנשים.

לכך מתווספים גם גורמים נוספים: נשים עובדות יותר במשרות חלקיות, בעיקר בשל הצורך לאזן בין קריירה ומשפחה, ובנוסף, נוטות לצאת להפסקות קריירה משמעותיות לצורך גידול ילדים.

כל אלו הם גורמים משמעותיים לחיסכון הפנסיוני המצטבר. בנוסף, השכר הנמוך יותר לאורך השנים משפיע ישירות על גובה ההפקדות החודשיות לפנסיה, ומקטין בצורה דרמטית את הסכום שיצטבר בקרנות הפנסיה של הנשים עד גיל הפרישה.

נקודה נוספת שמשפיעה על גובה הקצבה היא תוחלת החיים. נשים בישראל חיות בממוצע כחמש שנים יותר מגברים, מה שמחייב את קרנות הפנסיה לפרוס את החיסכון שלהן על פני תקופה ארוכה יותר, וכך הקצבה החודשית נמוכה יותר.

מעבר לכל אלו, ישנם לא מעט מקרים של מעסיקים שמדווחים על הפקדות לפנסיה בתלוש השכר, אך בפועל לא מעבירים את הסכומים במלואם. נשים, שפעמים רבות אינן עוקבות באופן שוטף אחר הדוחות הרבעוניים מקרן הפנסיה, מגלות זאת באיחור רב – לפעמים רק סמוך לגיל הפרישה, כשהיכולת לתקן את המצב מוגבלת מאוד.

כשהחלטה זוגית אבל הפגיעה חד-צדדית

אחד הגורמים הפחות מדוברים לפערי הפנסיה בין נשים לגברים הוא הארכת חופשת הלידה. זוגות רבים מחליטים יחד להאריך את התקופה בבית אחרי הלידה, אך בסופו של דבר האישה היא זו שנשארת בבית לתקופה ארוכה יותר. כך, באופן לא מתוכנן, נוצרת פגיעה בחיסכון הפנסיוני שלה. בזמן הזה, בן הזוג ממשיך לעבוד ולהפקיד כספים לפנסיה באופן סדיר, בעוד שהחיסכון של האישה פשוט נעצר.

זה אולי נראה שולי באותו רגע, אבל בפועל הנזק הכלכלי לטווח הארוך הוא משמעותי. כל חודש ללא הפקדה משמעותית הפסד של שנים רבות של תשואה ופגיעה גדולה בקצבה בגיל הפרישה. כאן בדיוק נכנס היבט האחריות המשותפת: אם ההחלטה להביא ילדים ולהאריך את חופשת הלידה היא משותפת, אז הפגיעה הכלכלית לא צריכה ליפול רק על צד אחד. זוגות צריכים להיות מודעים למצב ולשקול יחד פתרונות, למשל לבצע הפקדות נוספות לפנסיה של האישה בכדי

בעיה דומה מתעוררת גם במצבים של גירושין. זוגות רבים מגיעים לפרידה עם פערים משמעותיים בפנסיה של כל אחד מהם, בעיקר כשהאישה עבדה פחות שנים או במשרות חלקיות במהלך תקופת הנישואים בכדי לדאוג לילדים המשותפים של בני הזוג. לכן, בעת חלוקת הרכוש בהליך הגירושין, חשוב לקחת בחשבון את הפגיעה הזו ולהגיע להסכמות שיפצו בצורה הוגנת על אי-השוויון שנוצר לאורך השנים. בסופו של דבר, המטרה היא לוודא שהחלטות משותפות לא הופכות למעמסה כלכלית על צד אחד בלבד.

ההשלכות ארוכות הטווח של פערי הפנסיה

המשמעות של פערים אלה היא שנשים רבות מגיעות לגיל הפרישה עם הכנסה חודשית נמוכה מאוד. קצבת הפנסיה הנמוכה מביאה לכך שנשים נאלצות להסתמך על הכנסות מביטוח לאומי או על תמיכה של המשפחה, מה שמציב אותן בסיכון מוגבר לעוני. הבעיה חמורה במיוחד בקרב נשים שחיו לבד, נשים שהתגרשו או התאלמנו, או כאלה שהיו עצמאיות וניהלו עסק קטן ולא הספיקו לצבור חסכונות משמעותיים.

בנוסף, הפערים האלה משפיעים לא רק על איכות החיים של נשים בגיל השלישי אלא על החברה כולה – הגדלת התלות במשפחה או במדינה מייצרת עומס כלכלי וחברתי מתמשך, שמחריף עם הזמן.

מה יכולות נשים לעשות כדי להקטין את הפער?

למרות שהבעיה היא מערכתית וזקוקה לפתרונות רחבים, קיימות פעולות פרקטיות שנשים יכולות לבצע כבר היום כדי לשפר את מצבן הכלכלי בגיל הפרישה. המודעות לנושא היא נקודת פתיחה קריטית, אבל נדרשות גם פעולות אקטיביות. למשל, מומלץ:

לעקוב באופן עקבי אחרי דוחות קרנות הפנסיה, לוודא שההפקדות אכן מגיעות לקרן ובמלואן. להימנע ממשכית כספי הפיצויים במעבר בין עבודות. הכספים האלו הם חלק משמעותי מההיסכון הכולל.

להתחיל את ההפקדות לפנסיה מוקדם ככל האפשר, גם אם מדובר בסכומים קטנים יחסית. לשקול הפקדה חודשית נוספת לקופת גמל להשקעה או לקרן השתלמות, שיכולות לשמש כמקור הכנסה נוסף בגיל הפרישה.

לבחון את מסלולי הביטוח בפנסיה, ולבדוק התאמה למצבים משפחתיים משתנים כמו גירושין או הולדת ילדים.

צעדים אלה אולי לא יבטלו לחלוטין את הפערים, אבל יכולים לשפר משמעותית את גובה הקצבה החודשית בגיל הפרישה.

חשוב להדגיש כי הפערים הללו אינם גזירת גורל – הם תוצאה של חוסר מודעות, מדיניות ממשלתית לקויה ואי-נקיטת צעדים מצד מערכת העבודה והביטוח. המדינה נדרשת להתערבות מיידית: קידום חקיקה שתבטיח העברת הפקדות פנסיוניות בזמן, יצירת תמריצים כלכליים שיקלו על נשים להפקיד יותר לחיסכון, ובעיקר הגברת ההסברה והחינוך הפיננסי כבר מגיל צעיר.

בשנים האחרונות, עם עליית המודעות לנושא, גם קבוצות פייסבוק ברשתות החלו להציף את הנושא ולספק מידע נגיש וברור. אך ללא מודעות לנושא ואקטיביות מצד הנשים בפועל, דווקא בגילים צעירים, יהיה מאתגר יותר לצמצם את הפערים. למועד שבו נשים בוחרות לעסוק בנושא הפנסיה, יש השלכות משמעותיות, היות וההשקעות נושאות ריבית דריבית.

הכותבת היא מתכנתת פיננסית